

melige ressortopdelinger, som alene er foretaget af hensyn til ministerkabalens og ikke til saglige interesser, kan undgås.

9. Folketingets lovudvalg

Da Landstinget blev afskaffet, var det udtryk for en demokratisk landvinding. Landstinget var en overlevering fra en mindre demokratisk periode i kampen for politisk demokrati i Danmark. Men efter at flertallet i Landstinget fra 1936 var kommet i overensstemmelse med flertallet i Folketinget, blev Landstingets rolle reelt en anden. Nu blev det i højere grad en slags garanti for, at lovgivningen blev udsat for en ekstra behandling af personer, der var særlig interesseret i og havde indsigt i de juridiske og administrative aspekter af lovene end folketingsmedlemmerne i almindelighed.

Efter at Landstinget blev afskaffet i 1953, har der ikke været et »ekstra ting«, der har haft til formål i særlig grad at vurdere de juridiske og administrative konsekvenser af lovgivningen. Muligvis kunne uforudsete konsekvenser af vedtagne love og huller i vedtaget lovgivning have været undgået, hvis Landstinget eller en lignende instans havde haft mulighed for at »gennemse« lovene inden endelig vedtagelse.

I forbindelse med forhandlingerne om ændringerne af grundloven i 1930'erne og diskussionen op til grundlovsændringen i 1953 var der forskellige ideer fremme om, hvordan Landstingets rolle som sagkyndigt udvalg kunne afløses af enten et særligt lovråd bestående af folketingsmedlemmer og sagkyndige udefra eller et lovudvalg på linje med andre af Folketingets stående udvalg.

Forslaget om et egentligt lovråd var direkte afledt af forslagene om Landstingets afskaffelse, et råd, der især skulle berolige kredse, der var bekymret for at afskaffe Landstinget. Omvendt var der en risiko for, at rådet kunne antaste Folketingets suverænitet på samme måde, som Landstinget kunne. Et lovudvalg på linje med Folketingets øvrige faste udvalg vil derimod ikke på nogen måde kunne antaste Folketinget som den lovgivende magt.

Kravet til medlemmerne af et fast folketingsudvalg må alene være, at de pågældende folketingsmedlemmer besidder en særlig viden om juridiske og administrative forhold.

10. Parlamentariske kommissioner m.v.

Muligheden for at nedsætte parlamentariske kommissioner er allerede stadfæstet i den nuværende grundlovs § 51:

»Folketinget kan nedsætte kommissioner af sine medlemmer til at undersøge alment vigtige sager. Kommissionerne er berettigede til at fordrø skriftlige eller mundtlige oplysninger såvel af private som offentlige myndigheder.«

§ 52: »Folketingets valg af medlemmer til kommissioner og hverv sker efter forholdstal.«

Ikke desto mindre benytter Folketinget sig i dag ikke heraf, når forskellige forhold i f.eks. regeringens førelse skal undersøges. I sådanne situationer er i stedet valgt kommissionsdomstole og dommerundersøgelser. Det har medført, at det politiske ansvar, som Folketinget må gøre gældende over for regeringen, ofte bliver pakket ind i nogle diffuse juridiske begrundelser.

Ud fra et ønske om at få en klarere præcisering af ansvarsfordelingen ville det måske være rigtigt, om Folketinget i højere grad benyttede sig af parlamentariske kommissioner frem for kommissionsdomstole og dommerundersøgelser.

Problemerne ved de senest anvendte dommerundersøgelser og kommissionsdomstole er også, at de i praksis let kommer til at virke som domstole, selv om de ikke er det, og selv om de ikke bygger på de rigtige domstoles retsprincipper. Dertil kommer, at mange politikere søger at snige sig uden om at gøre politisk ansvar gældende ved at pakke det politiske ansvar ind i juridiske begrundelser, som dommerundersøgelser og kommissionsdomstole naturligt må interessere sig for.

På linje med den praksis, som benyttes ved kommissionsdomstole og dommerundersøgelser, skal konklusionerne fra det parlamentariske kommissionsarbejde lede frem til, at juridisk eller politisk ansvar kan gøres gældende.

Men det er også langt fra problemfrit at bruge kommissioner af parlamentarikere til at undersøge bestemte forhold i et ministerium, herunder en ministers ansvar, idet folketingsmedlemmer også i sådanne situationer er partiloyale, mere end de er loyale over for den sag, de skal undersøge.

Derfor vil det fornuftigste måske alligevel være at bruge kommissionsdomstole eller dommerundersøgelser, som alene holder sig til at kortlægge, hvad der er sket, uden på nogen måde at lægge op til konklusioner. Samtidig vil det, for at de ikke skal få karakter af domstole, være vigtigt, at der ikke medvirker højesteretsdommere.

11. Rigsretten

Det er klart, at der skal kunne gøres både politisk